

Doporučení č. 1. Odstranit opakování ročníků

Klíčová zjištění

Nechat žáka opakovat ročník je finančně náročné a často i neefektivní z hlediska zlepšení výsledků vzdělávání. Přesto některé země stále poměrně intenzivně tuto praxi využívají. A přitom existují efektivnější politiky než opakování ročníku, které dokážou zlepšit výsledky vzdělávání:

- Nejeefektivnější strategií, jak se vypořádat s mezerami v učivu a vyhnout se opakování ročníku, je vypořádat se s problémy již v průběhu daného školního roku – tj. odpovídajícím způsobem reagovat na průběžné a ucelené hodnocení a poskytovat včasnou a pravidelnou podporu, a tak upevňovat znalosti žáka a jeho metakognitivní dovednosti.
- Pokud žáci nedosáhnou minima znalostí a dovedností, které by jim umožnily posunout se kupředu, pak je mnohem efektivnějším přístupem tzv. automatický postup s podporou. To s sebou nese podporu žáků, posílení schopnosti učitelů vyučovat ve třídách s rozmanitějšími úrovněmi znalostí a rozšíření a zintenzivnění příležitostí ke vzdělávání v konkrétních předmětech, v nichž žáci nedosáhli uspokojivých výsledků.
- Často se jedná o způsob, jak zvrátit kulturu opakování ročníku v rámci systému. To vyžaduje přimět všechny zainteresované strany, aby si uvědomily, jak vysoké jsou náklady na tuto praxi a jak negativní dopad má na žáky; dále stanovit cíle a propojit je s pobídkami a odpovědností pro školy za snížení míry opakování ročníku.

Úkol, který je třeba vyřešit: opakování ročníku brání v mnoha zemích OECD dosažení rovnosti

Opakování ročníku nastává, když jsou žáci po formálním či neformálním hodnocení ponecháni v témže ročníku po celý další školní rok místo, aby se svými vrstevníky postoupili do dalšího ročníku. Obvykle praxe, která umožňuje žákům, kteří nezvládají učivo, opakovat ročník, je považována za mimořádnou příležitost k tomu, aby získali odpovídající znalosti, a posunuli se úspěšně kupředu. Nicméně výzkum opakovaně ukázal, že opakování ročníku není výhodnější než postoupení do dalšího ročníku (Brophy, 2006).

Opakování ročníku je praxí v mnoha zemích OECD: uvádí se, že 13% patnáctiletých žáků opakovalo alespoň jeden školní rok, ať už na základní, nebo na střední škole (obr. 2.1). Tento podíl je vysoký zejména ve Francii, Lucembursku, Španělsku, Portugalsku a Belgii, kde se tato praxe týká až 30 % žáků. V těchto zemích je opakování ročníku jedním z hlavních nástrojů, jak reagovat na individuální školní neúspěchy a zachovat rovnoměrnou úroveň dosažených výsledků v jednotlivých třídách.

Školské soustavy, které ve značné míře využívají opakování ročníku, jsou spojovány s nízkou úrovní výkonů ve škole (OECD, 2010b), zatímco strategie, které podporují každého jednotlivého žáka, převažují v zemích s lepšími výsledky ve vzdělávání. Učitelé praxi opakování ročníků široce podporují, protože pozorují některé výhody, které opakování ročníku přináší. Tyto výhody souvisejí s okamžitými přínosy, které vyplývají z opakování stejného kurikula (Jimerson, Anderson a Whipple, 2002). Avšak učitelé nemusejí být vždy schopni odhalit dlouhodobé negativní dopady na žáky a dodatečnou zátěž, kterou opakování přináší pro rozpočty školství. Posunutí slabších žáků do vyššího ročníku by vyžadovalo, aby učitelé vyučovali v mnohem náročnějším prostředí, kde budou skupiny s rozdílnou úrovní dosaženého vzdělání, na což nemusejí být učitelé připraveni.